

Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 TALLINN

Teie 11.04.2023 nr 26-4/2023/1989

Meie 25.04.2023 nr 6.1-1/55

ITL-i arvamus eelnõu "Toetuse andmise tingimused valdkondlike digipöörete toetamiseks" kohta

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) on analüüsinud käskkirja "Toetuse andmise tingimused valdkondlike digipöörete toetamiseks" eelnõud.

ITL tervitab väga seda, et valdkondlike digipöörete toetamiseks on eraldiseisvate projektide väljundite asemel fookus seatud valdkondade terviklikule arengule ja tulemustele ning et soovitakse välja tuua selged seosed strateegiliste eesmärkide ning IT investeeringute vahel.

Samas ei paista meie hinnangul eelnõust kuidagi välja digipöörete toetamiseks vajalik koostöö erasektoriga. Näiteks kompetentside erasektorist hankimise eelistamine seal, kus mõistlikult võimalik, selle asemel, et luua uusi püsivaid ametikohti ka näiteks eraldiseisvate ja/või lühiajaliste projektide juurde.

Lähtuvalt CheckIT poolt koostatud analüüsi „IKT arenduste toimemudel“ peatükist 3.3.4.1 Infoarhitektuuri juhtimine, palume analüüsida võimalust lisada eelnõusse konkreetsemalt kohustus hinnata tegevuste planeerimisel IKT kompetentside mõistlikku vajadust. Peame oluliseks, et eelnõust tuleks selgelt välja, et infoarhitektuurist lähtudes saab määratleda lisaks infovarade kriitilisusele ka teavet töötlevate toodete kriitilisuse. See on omakorda sisendiks kaalutlemisele, milliseid IKT arenduse kompetentse on vaja kindlasti organisatsioonis nii äri kui IT poolel püsivalt omada ja milliseid tuleks vastavalt vajadusele sisse osta erasektorist.

Leiame, et käskkirja §3 on praeguses sõnastuses laialt tõlgendatav, mistõttu ei tule muudatused võrreldes eelmise perioodiga selgelt esile. Seletuskiri on oluliselt ühemõttelisem ja täpsem, kuid kuna tegemist pole jõustava dokumendiga, siis palume analüüsida võimalust kaasata vastavad täpsustused ka käskkirja.

Lisaks vajaks meie hinnangul eelnõus täpsustust toetavate tegevuste loetelu, eelkõige punkt 3.1.3, kus hetkel on kirjas nii „3.1.3. valdkonna digipöörde elluviimisega seotud tegevused;“. ITL-i ettepanek on see punkt sõnastada täpsemalt järgmiselt: „3.1.3. ja muud digipöörde elluviimisega seotud tegevused;“. Seda eelkõige täheldades, et punktid 3.1.1. ja 3.1.2. käivad tegelikult samuti digipöördega seotud tegevuste alla.

Täpsustust vajab käskkirja punkt “3.1.4 teadlikkuse tõstmine punktides 3.1.1.–3.1.3. nimetatud tegevuste osas.” Võttes arvesse seletuskirjas toodud eesmärki: “Valdkondlike digipöörete toel jõuavad aastaks 2030 avalikud teenused kasutajateni parima võimaliku väärtusega ja on jätkusuutlikult rahastatud. Äripoole tehnoloogia juhtimise võimekus on tõusnud ning IT-arendus lähtub strateegilistest eesmärkidest.”, teeme ettepaneku sõnastada punkt järgmiselt: “3.1.4 elluviija ja partnerite teadlikkuse tõstmine punktides 3.1.1.–3.1.3. nimetatud tegevuste osas.”.

ITL hindab kõrgelt seletuskirjas toodud digipöörde rahastatavate tegevuste valikukriteeriume, kuid leiab, et need tuleb kajastada käskkirja koosseisus nõuete loendina jõustamise eesmärgil. Näiteks käskkirja sisust ei tule selgelt välja seletuskirjas toodud rahastatavate tegevuste väga oluline valikukriteerium, mis on seotud tippjuhtide vastutusega: “Digipöörde tegevused on põhjendatud, kui strateegia on läbimõeldud tippjuhi tasemel ja on olemas terviklik lähenemine järjepidevaks avaliku teenuse parendamiseks või ühe tervikvaldkonna korda tegemiseks”. Soovitame lisada käskkirja punkti 8.2 rahastuse eeldusena viite TKTA §5 lõikele (3) “Ministeeriumi valitsemisala teenuste terviklikku arengut korraldab ministeeriumi kantsler või tema volitatud isik, lähtudes valitsemisala ülesannetest ja asjaomastes strateegilistes arengudokumentides seatud eesmärkidest.” Sõnastuse ettepanek: “8.2 Rakendusasutus nõustab enda koostatud kontroll-lehtede alusel valdkondlike digipöörete ettevalmistamist ja elluviimist ning tagab, et elluviimisel järgitakse digiriigi põhimõtteid ja loogikat. Valdkondlike digipöörete tegevuste nimekirja koostamisel lähtutakse seirekomisjonis kinnitatud 2021-2027 rakenduskava tegevuste üldistest valikukriteeriumidest, -metoodikast ja TKTA määruse §5 lõikest (3)”.

ITL leiab eelmise tähelepaneku täiendusena, et digipöörde tegevuste valikukriteeriumitest on ennatlikult elimineeritud väga oluline valikukriteerium: “4. Valikukriteerium – elluviija või partneri suutlikkus tegevusi ellu viia. Valikumetoodika – tegevus lisatakse elluviija ja partneri poolt tegevuste nimekirja ning eraldi suutlikkust ei hinnata. /.../ Kuna elluviija ja partneri suutlikkus on juba läbi kohustuslike ülesannete ja rollide tagatud, siis eraldi suutlikkust

hinnata ei ole vaja.”. ITL-i hinnangul ei ole kõikide elluviijate ja partnerite suutlikkus digipöörete elluviimiseks ja digiriigi arenduse põhimõtete järgimiseks tegelikkuses piisav, mis võib viia Eesti digiriigi arengu pidurdumiseni tänu rahastuse valikukriteeriumite nõuetele mittevastavuse tõttu. Selle tulemusena võib tagasilöögi saada Eesti IT sektori panus SKT-sse tänu vähenenud avaliku sektori tellimustele. ITL teeb ettepaneku elluviimise suutlikkuse hindamine valikukriteeriumina siiski kasutusele võtta.

Elluviija suutlikkusega on seotud ka teine probleem: kui elluviija suutlikkus osutub punktis 9.1.5 toodud kohustuste täitmisel (arvestab digiteenuste arendustegevuste rakendamisel digiriigi toimimise põhimõtteid, õigusraami ning suundasid) ja punktis 9.2.2 toodud õiguste realiseerimisel (tegevuste abikõlblikkuse, eesmärgipärasuse ja teostatavuse hindamine) ebapiisavaks, siis see avaldab vahetut mõju partnerite suutlikkusele täita strateegilisi eesmärgi ning realiseerida punktis 10.2 toodud õiguseid. ITL teeb ettepaneku lisada punkt 10.2.2 järgmises sõnastuses: “Partneril on õigus pöörduda rakendusasutuse poole konsultatsiooni saamiseks punktis 10.2.1 toodud õiguste realiseerimiseks.”.

Tähelepanek sisulise mittevastavuse kohta käskkirjas ja seletuskirjas. Seletuskirja punktis 8 on kirjas: “Elluviija võib koordineerida tegevuste nimekirja koostamist vabalt valitud vormil ning protsessis, sh arvestades riigieelarve planeerimise loogikat ning rakendusasutuse juhised ning tähtaegasid.”. Käskkirja punktis 9.1.1. on kirjas: “koostab digipöörde tegevuste nimekirja, arvestades eelarve planeerimise ajakava ning rakendusasutuse kättesaadavaks tehtud vormi ja seatud tähtaegasid;”. ITL leiab, et seletuskirjas toodud fraas “vabalt valitud vorm” on vastuolus käskkirja fraasiga “rakendusasutuse vorm”. Teeme ettepaneku see vastuolu kõrvaldada.

Lisame, et ITL kiidab heaks punktides 9.1.4 ja 10.1.4 seatud kohustuse lisada võimalusel töö teostaja logo või viide töö teostajale, kui töö tulemus on kasutajale nähtav.

Loodame, et leiате võimaluse arvestada ITL-i seisukohtade ja ettepanekutega eelnõu edasises menetluses ning palume meid hoida edasise menetlusega kursis.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Doris Põld
Tegevjuht